

improvement of the existing system of physical education in the universities of Ukraine. It is stressed that over the last forty years physical education in the United States of America took an intensive path of development and reform and currently represents one of the most successful and efficient systems.

It is pointed out in the article that physical education, sports and various physical activities of the participants of sports programs help to increase students' motivation for education and have a positive impact on their success. The article reveals the analysis of the main features in the system of higher education in the USA and enables the identification of characteristic features and helps to identify the positive aspects of physical education and apply this experience in domestic practice.

There are the following features of physical education in the United States: a harmonious combination of education and entertainment of students; financial support of physical development of students; well-developed system of elective classes and recreation; commercialization and professionalism of student sport. Analyzing the features of physical education in the United States, one should take into account the fact that the USA has accumulated the vast experience in the field of physical education. Physical education and sport lift the spirit and promote the association of students for various tasks. Sporting successes of students is strongly supported by the community of colleges and universities. Therefore one may come to the conclusion that the studies and positive experience of the United States will contribute to the study of new approaches and ways to improve the existing system of physical education in Ukraine. Therefore, a thorough examination of the issue will help solve the problems, because the modern system of physical education needs to be improved and the introduction of new techniques and approaches.

Key words: *features of physical education, electives, professionalism, commercialization, entertainment, financial support, recreation.*

УДК [378.016:81'243]:001.895(485+477)

Ірина Сілютіна

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний
педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

ІННОВАЦІЙНІ ВПРОВАДЖЕННЯ ШВЕДСЬКОГО ДОСВІДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМИ МОВАМИ В УКРАЇНІ

У статті розроблено напрями впровадження елементів досвіду Швеції в системі професійної підготовки вчителів іноземних мов України. Зазначено, що позитивний досвід підготовки вчителів іноземних мов у Швеції може бути використаний в Україні у вигляді таких реформаційних змін: надання студентам широких можливостей вибору дисциплін та викладачів; посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов; посилення уваги до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати фахові знання впродовж усього життя; посилення соціально-гуманітарної спрямованості підготовки майбутніх учителів. Потребують подальшої розробки напрями впровадження елементів досвіду Швеції в царині посилення уваги до добору вступників на педагогічні спеціальності.

Ключові слова: *система професійної підготовки вчителів іноземних мов, модернізація навчання, міжкультурна компетенція, мотивація до самоосвіти, соціально-гуманітарна направленість, професійна придатність, тьютор, тренінг.*

Постановка проблеми. Проголошена інтеграція України до Європейського та світового товариства стала стимулювати широкий розвиток

міжнародного співробітництва, що посилює розуміння необхідності оволодіння однією чи декількома іноземними мовами міжнародного спілкування, що, у свою чергу, вплинуло на соціальний статус іноземної мови як навчального предмета й поклато ще більшу відповідальність на професійну компетентність учителя іноземних мов. Нові вимоги, що постають перед сучасним учителем іноземних мов, його підготовкою та професійними якостями, зумовлюють потребу врахувати досвід інших країн, зокрема Швеції, у професійної підготовці вчителів іноземних мов в Україні. Крім того, актуальним для сьогодення нашої країни є впровадження відповідних європейських стандартів у навчанні іноземних мов.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема формування професійної компетентності майбутніх учителів розглядаються в найбільш розвинених європейських країнах: В. В. Баркасі, що розробила методiku діагностики професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов [1]; О. Є. Мисечко, яка досліджувала розвиток системи професійної підготовки вчителів іноземних мов в історичному аспекті [5]. Дослідження О. В. Голотюк присвячено проблемі професійної підготовки вчителів іноземних мов в університетах Франції [4]. В. М. Базуріною досліджено професійну підготовку майбутніх учителів іноземних мов у Великій Британії [2]. О. А. Жижко зроблено опис професійної підготовки вчителів іноземних мов у вищих навчальних закладах Мексики [3]. Л. Мовчан [6] та Ю. Руднік [7] вивчена система навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах Швеції.

Незважаючи на наявність досліджень щодо організації системи професійної освіти майбутніх учителів іноземних мов, дещо поза увагою науковців залишається досвід, набутий Швецією в підготовці вчителів іноземних мов. Вважаємо вартим уваги досвід Швеції з її традиціями професійної підготовки вчителів іноземних мов із урахуванням загальноєвропейських тенденцій, у тому числі Загальноєвропейських Рекомендацій з мовної освіти в контексті утворення єдиного освітнього простору.

Метою статті є розробка напрямів упровадження елементів досвіду Швеції в системі професійної підготовки вчителів іноземних мов України.

Методи дослідження. При написанні статті були використані такі теоретичні методи: вивчення наукової й методичної літератури з проблеми дослідження, аналіз нормативної документації вищих закладів освіти, ознайомлення з досвідом роботи факультетів в аспекті теми дослідження – з метою визначення системи професійно-педагогічної підготовки вчителів іноземних мов в університетах Швеції та України; емпіричні: метод моделювання системи впровадження елементів досвіду Швеції у професійної підготовці вчителів іноземних мов України.

Результати досліджень полягають у тому, що вперше розроблено та запропоновано систему елементів досвіду Швеції в підготовці вчителів іноземних мов для впровадження у процес професійної підготовки цих

фахівців в Україні. Матеріали дослідження можуть використовуватись у професійній підготовці студентів факультетів іноземної філології педагогічних ВНЗ, а також у системі післядипломної педагогічної освіти вчителів.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом у Швеції спостерігається посилення інтересу до вивчення іноземних мов, що, на нашу думку, пов'язано із загальноєвропейським розширенням міжнародних зв'язків, з одного боку, та намаганням утвердити нові стандарти взаємин між країнами об'єднаної Європи та поза її межами – з іншого. Ключова фігура майбутнього Європейського суспільства – учитель-європеець, відкритий для світу, який поважає культури різних країн, спрямований на діалог із іншими культурами, мобільний у своєму розвитку та праці; спеціаліст, який оволодіває фундаментальними соціально-гуманітарними й фаховими знаннями, спроможний розв'язувати типові професійні завдання і водночас здатний до самоусвідомлення, саморозвитку й самовиховання, до навчання та виховання підростаючого покоління.

Майбутніх учителів іноземних мов Швеції готують у 12 вищих навчальних закладах. Професійна підготовка вчителів іноземних мов здійснюється педагогічними університетами міст Гьотеборг (Goteborg University), Гальмштад (Halmstad University), Йончопінг (Jonkoping University), Карлштад (Karlstad University), Лінчопінг (Linkoping University), Лунд (Lund University), Малардален (Malardalen University), Мальме (Malmo University), Mid Sweden University, Оребро (Orebro University), Сьодерторнс (Södertörns University), Стокгольмський інститут педагогічної освіти та Стокгольмський університет (Stockholm Institute of Education, Stockholm University) [8]. Шведська академічна система університетів має свої національні особливості, а також підпорядкована загальноєвропейській кредитно-модульній системі.

Підвищення вимог до рівня професіоналізму педагогів, розробка європейських критеріїв оцінки якості їх роботи зумовили створення у Швеції сучасної системи професійної підготовки вчителів іноземних мов в університетах. Аналіз принципів організації системи професійної підготовки вчителів іноземних мов в університетах Швеції та навчальних планів надав можливість відокремити такі їх особливості:

- система професійної підготовки вчителів іноземних мов в університетах Швеції орієнтована на розвиток особистості, здатної розвивати демократію. Для цього здійснюється надання студентам широких можливостей вибору навчальних закладів, дисциплін, викладачів і формування чіткого розуміння студентами кінцевої мети свого навчання. Використовується студентське самоврядування як одна з найважливіших передумов формування громадянського світогляду;

- посилена увага до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов. Шведський учитель іноземних мов має бути експертом в області як національної культури та культури країни

досліджуваної мови, так і глобальної європейської культури, країнознавства, він має раді й толерантно ставитися до всіх учнів – представників культурно-неоднорідного сучасного шведського суспільства, що передбачає знання умов соціального життя і умов навчання учнів-мігрантів у Швеції і на Батьківщині;

- посилена увага до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати нові знання впродовж усього життя, орієнтація на розвиток мотивації до самоосвіти;

- соціально-гуманітарна спрямованість підготовки майбутніх учителів іноземних мов, виховання здатності майбутнього фахівця встановлювати з учнями соціально-психологічний контакт, що забезпечує творчий характер процесу навчання, доброзичливі відносини з учнями в міжособистісному спілкуванні, а також творчі контакти з питань власної педагогічної діяльності. Складовою частиною сталого розвитку вищої педагогічної освіти Швеції є актуалізація проблеми формування соціальної компетентності майбутнього вчителя;

- посилення уваги до добору вступників на педагогічні спеціальності з використанням тесту на професійну придатність;

- розвиток дистанційної освіти. Важливою тенденцією розвитку професійної підготовки вчителів іноземних мов Швеції є забезпечення гнучкості навчання, що часто трактується шведськими вченими як «Зняття просторових і часових обмежень» навчання;

- запровадження навчального стажування студентів у країнах, мова яких вивчається.

Вважаємо, що позитивний досвід підготовки вчителів іноземних мов у Швеції може бути використаний в Україні у вигляді таких реформаційних змін:

- 1) надання студентам широких можливостей вибору дисциплін і викладачів;

- 2) посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов;

- 3) посилення уваги до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати фахові знання впродовж усього життя;

- 4) посилення соціально-гуманітарної спрямованості підготовки майбутніх учителів.

Відповідно до цього розроблено напрями впровадження елементів досвіду Швеції в системі професійної підготовки вчителів іноземних мов України (рис. 1).

Надання студентам широких можливостей вибору дисциплін та викладачів сприяє не тільки розвитку їх професійних компетенцій, але й також буде сприяти демократичній модернізації змісту педагогічної освіти України.

Напрями впровадження елементів досвіду Швеції в системі професійної підготовки вчителів іноземних мов України				
ДЕМОКРАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ОСВІТИ			Посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов	Посилення уваги до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати фахові знання впродовж усього життя
			Соціально-гуманітарна спрямованість підготовки майбутніх учителів	
	Надання студентам широких можливостей вибору дисциплін і викладачів		Упровадження курсів та спецкурсів за такими напрямами: «Комунікативна етностилістика», «Основи психології кроскультурного спілкування», «Національний стиль комунікації», «Тренінг міжкультурної комунікації»	Упровадження курсів та спецкурсів за такими напрямами: «Когнітивна лінгвістика: методи і прийоми дослідження», «Сучасні і традиційні підходи до аналізу мовної одиниці», «Методи дослідження у структурній лінгвістиці», «Кількісні методи дослідження в мовознавстві»
		Використання системи наставників (тьюторів) для привчання студентів до систематичності й самостійності		

Рис. 1. Напрями впровадження елементів досвіду Швеції в системі професійної підготовки вчителів іноземних мов України [складено автором]

Якщо зіставити базові закономірності й цінності, властиві демократичній системі в цілому, із цінностями окремих складових елементів, наприклад, таких, як особистість і міжособистісні відносини, можна сформулювати такі основні риси демократичного навчально-виховного процесу, що реалізується у вищих педагогічних навчальних закладах Швеції та має бути впроваджений в Україні: відсутність політичної заангажованості та

нав'язування ідеологізованого світогляду, розвиток особистості, здатної свідомо брати участь у політичному житті, зміцнювати й розвивати демократію; навчання студентів самостійності, надання їм максимальної свободи в поєднанні з вихованням почуття відповідальності за свої дії, а також за процеси, що відбуваються в середовищі, у якому вони живуть і навчаються.

На основі дослідження навчальної діяльності студентів мовних факультетів Швеції встановлено, що дієвим шляхом модернізації навчання в системі вищої педагогічної освіти є проведення тематичних дисциплінарних спецкурсів, спрямованих на розвиток компетентності майбутніх учителів іноземних мов.

З метою посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх українських учителів іноземних мов пропонуємо впровадження в навчальний процес таких курсів та спецкурсів: «Комунікативна етностилістика», «Основи психології кроскультурного спілкування», «Національний стиль комунікації», «Тренінг міжкультурної комунікації».

Для постіндустріального суспільства, у якому становлення кожної людини є необхідною умовою соціально-економічного зростання, освіта стає безперервним процесом, який супроводжує людину впродовж усього життя, забезпечує постійне оновлення й поповнення знань і вмінь. Задля посилення уваги до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати фахові знання впродовж усього життя, пропонуємо впровадження в навчальний процес таких курсів та спецкурсів: «Когнітивна лінгвістика: методи і прийоми дослідження», «Сучасні і традиційні підходи до аналізу мовної одиниці», «Методи дослідження в структурній лінгвістиці», «Кількісні методи дослідження в мовознавстві». Названі курси озброюють майбутніх педагогів-мовознавців потужним інструментарієм лінгвістичних досліджень, який вони можуть використовувати у професійній діяльності та з метою саморозвитку.

Дослідження принципів організації системи професійної підготовки вчителів іноземних мов в університетах Швеції дозволяє зробити висновки, що специфікою педагогічної освіти у Швеції є комплексне гуманітарне знання, тобто те, що в педагогічному університеті готують «гуманітарія», «людинознавця», знаючого і здатного викладати іноземну мову; його вчать розуміти людину. З метою поліпшення соціально-гуманітарної спрямованості підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні пропонуємо впровадження в навчальний процес таких курсів та спецкурсів: «Гендерні аспекти вікової психології», «Етнічна психологія» тощо.

Найбільш поширеними практичними методами та проектними формами навчання майбутніх учителів іноземних мов, відповідно до досвіду Швеції, можуть бути: тренінги, ментальні карти (mind map), мозковий штурм (brainstorm), моделювання ситуативної взаємодії, презентації, командна і групова робота, кейс-метод, форуми.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Підвищення вимог до рівня професіоналізму педагогів, розробка європейських критеріїв оцінки якості їх роботи зумовили створення у Швеції сучасної системи професійної підготовки вчителів іноземних мов в університетах. Позитивний досвід підготовки вчителів іноземних мов у Швеції може бути використаний в Україні у вигляді таких реформаційних змін: надання студентам широких можливостей вибору дисциплін та викладачів; посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх учителів іноземних мов; посилення уваги до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати фахові знання впродовж усього життя; посилення соціально-гуманітарної спрямованості підготовки майбутніх учителів. Відповідно до цього розроблено напрями впровадження елементів досвіду Швеції в системі професійної підготовки вчителів іноземних мов України.

На основі дослідження навчальної діяльності студентів мовних факультетів Швеції встановлено, що дієвим шляхом модернізації навчання в системі вищої педагогічної освіти є проведення тематичних дисциплінарних спецкурсів, спрямованих на розвиток компетентності майбутніх учителів іноземних мов. З метою посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції майбутніх українських учителів іноземних мов пропонуємо впровадження в навчальний процес таких курсів та спецкурсів: «Комунікативна етностилістика», «Основи психології кроскультурного спілкування», «Національний стиль комунікації», «Тренінг міжкультурної комунікації». Задля посилення уваги до розвитку здатності вчителів іноземних мов отримувати фахові знання впродовж усього життя, пропонуємо впровадження в навчальний процес таких курсів та спецкурсів: «Когнітивна лінгвістика: методи і прийоми дослідження», «Сучасні і традиційні підходи до аналізу мовної одиниці», «Методи дослідження в структурній лінгвістиці», «Кількісні методи дослідження в мовознавстві». З метою поліпшення соціально-гуманітарної направленості підготовки майбутніх учителів іноземних мов в Україні, пропонуємо впровадження в навчальний процес таких курсів та спецкурсів: «Гендерні аспекти вікової психології», «Етнічна психологія» тощо.

Потребують подальшої розробки напрями впровадження елементів досвіду Швеції в царині посилення уваги до добору вступників на педагогічні спеціальності за допомогою впровадження певних психологічних тестів на професійну придатність.

ЛІТЕРАТУРА

1. Баркасі В. В. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. В. Баркасі ; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К. Д. Ушинського (м. Одеса). – О., 2004. – 21 с.
2. Базуріна В. М. Професійна підготовка вчителів іноземних мов у Великій Британії : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.01 / В. М. Базуріна ; Житомир. держ. ун-т ім. І.Франка. – Житомир, 2006. – 20 с.

3. Жижко О. А. Професійна підготовка вчителів іноземних мов у вищих навчальних закладах Мексики : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. А. Жижко ; АПН України. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих. – К., 2008. – 21 с.
4. Голотюк О. В. Підготовка вчителів іноземних мов в університетах Франції : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О. В. Голотюк ; Херсонський держ. ун-т. – Херсон, 2007. – 249 с.
5. Мисечко О. Є. Становлення професійної підготовки вчителя іноземної мови в Україні як системи / О. Є. Мисечко // Історико-педагогічний альманах. – 2008. – Вип. 1. – С. 28–34.
6. Мовчан Л. Комунікативно-орієнтоване навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах Швеції [Електронний ресурс] / Л. Мовчан // Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 2. – С. 45–50. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pena_2013_2_9.pdf
7. Руднік Ю. Навчання іноземних мов в школах Швеції : організаційний дискурс [Електронний ресурс] / Ю. Руднік // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 4. – С. 33–36. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/isp_2013_4_11.pdf
8. Web-site “Higher education in Sweden” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hsv.se/2.539a949110f3d5914ec-800056285.html>

РЕЗЮМЕ

Силютин І. Інноваційне впровадження шведського досвіду навчання іноземними мовами в Україні.

В статті розглядаються напрямки впровадження елементів досвіду Швеції в систему професійної підготовки учителів іноземних мов України. Позитивний досвід підготовки учителів іноземних мов в Швеції може бути використаний в Україні в таких реформаційних змінах: надання студентам широких можливостей вибору дисциплін і викладачів; посилення уваги до розвитку міжкультурної компетенції; посилення уваги до розвитку здатності учителів іноземних мов отримувати професійні знання впродовж життя; посилення соціально-гуманітарної спрямованості підготовки майбутніх учителів. Потрібно подальшої розробки напрямків впровадження елементів досвіду Швеції в області посилення уваги до підбору поступаючих на педагогічні спеціальності.

Ключові слова: система професійної підготовки учителів іноземних мов, модернізація навчання, міжкультурна компетенція, мотивація до самоосвіти, соціально-гуманітарна спрямованість, професійна придатність, тьютор, тренінг.

SUMMARY

Siliutina I. Innovative implementation of swedish experience of learning foreign languages in Ukraine.

In the article reveals the introduction of elements of the Swedish experience in the education system in Ukraine. Increasing requirements for the professional level of teachers, developing European criteria for assessing the quality of their work led to the establishment in Sweden of a modern system of training teachers of foreign languages at the universities. Positive experience of Swedish foreign languages education system can be used in Ukraine in such forms: to provide students with a broad choice of subjects and teachers; to increase attention to the development of intercultural competence; to increase attention to the ability of foreign language teachers to receive professional knowledge throughout life; to strengthen social-humanitarian orientation of future teachers' training. Accordingly, the areas of

experience of the implementing elements of the Swedish system of professional training of the foreign languages teachers in Ukraine are developed.

Based on the research on the training of students of the language faculties in Sweden, it is found out that effective means in modernizing teaching in higher teacher education is thematic disciplinary courses aimed at developing the competence of the foreign languages teachers. In order to gain attention to the development of intercultural competence of Ukrainian future foreign languages teachers we propose implementation in the learning process the following courses and special courses: "Communication ethno-stylistics", "Psychology of cross-cultural communication", "National communication style", "Intercultural Communication Training". For increased attention to the development of the ability of the foreign languages teachers to obtain professional knowledge throughout life, we suggest the introduction into the learning process of these courses and special courses "Cognitive Linguistics: methods and techniques study", "Modern and traditional approaches to the analysis of language units", "Research Methods in structural linguistics", "Quantitative methods in linguistics". In order to improve the socio-humanitarian orientation of the future foreign languages teachers' training in Ukraine, we suggest the implementation into the learning process of these courses and special courses: "Gender aspects of psychology", "Ethnic Psychology" and so on.

The directions of further development can be the implementation of elements of the Swedish experience in the field of increased attention to the selection of applicants for teaching profession by implementing certain psychological tests for suitability.

Key words: *system of foreign languages teachers' training, upgrading training, intercultural competence, motivation to self-education, social-humanitarian orientation, professional competence, tutor, training.*